

DERİ-BENZERİ SELÜLOZİK MALZEMEDEN TASARLANAN GELENEKSEL İŞLEMELİ GERDANLIĞIN ESTETİK AÇIDAN YORUMLANMASI

Fatoş Neslihan ARGUN*
Meruyert KAYGUSUZ***

Yıldırım Onur ERDİREN**
Nuray Olcay IŞIK****

Öz

Oldukça zengin ve renkli bir geleneksel kültüre sahip olan Türkler hızla değişen ve gelişen teknoloji ile zamana karşı el sanatları kültürünü yaşatmaya devam etmektedirler. Yaşayan veya yaşatmaya çalışılan geleneksel el sanatları ürünlerinden biri de takılardır. İnsanların içinde var olan güzel olanı görme ve ona sahip olma duygularına hitap eden takılar oldukça çeşitli olup kullanılan malzeme ve teknikler konusunda farklılık göstermektedir. Kombucha mantarı, çay solüsyonunda üretim süresine bağlı olarak kalınlaşmakta ve üretildiği kabın şeklini almakta; kurutulduğunda ise deriye benzeyen selüloz yapıda bir malzemeye dönüşmektedir. Söz konusu malzeme, görünümü ve esnekliği, kullanımı ve sürdürülebilirliği açısından takı vb aksesuar ürünleri yapımı için uygundur. Çalışmamızda, kombucha mantarı ile üretilen deri-benzeri selülozik malzemeden el sanatları tekniklerinden oya işlemesi kullanılarak gerdanlıklar yapılmış ve farklı meslek, yaş ve cinsiyet grubunda kişiler tarafından estetik açıdan yorumlanarak değerlendirilmiştir. Kullanılan malzemenin doğal, çevre dostu ve marjinal olması geleneksel kültür ve sanatımızın gelecek nesillere aktarılması konusunda farklı bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kombucha, Deri-benzeri, Selülozik malzeme, El sanatları, Aksesuar

AESTHETIC INTERPRETATION OF TRADITIONALLY PROCESSED NECKLACE DESIGNED FROM LEATHER-LIKE CELLULOSIC MATERIAL

Abstract

Turkish people, having rich and colorful traditional culture, sustain to conserve the handicraft culture against time with rapidly advancing and changing technology. One of the traditional handicraft-works that are living or attempting to survive is the jewelry. The jewelries that appeal the instincts of seeing and possessing the beauty existing in human beings are quite various and differ in materials and techniques. Kombucha fungus thickens in the tea solution depending on the time of fermentation and takes the shape of the container where it is conducted in; when it is dried, obtained structure turns into a leather-like, cellulosic material. In terms of the appearance and flexibility, utilization and sustainability, the mentioned material is suitable for making accessories manufacturing such as jewelry, etc. In our study, necklace made of leather-like, cellulosic material acquired from Kombucha fungus is created through the lace art in handicraft techniques and assessed upon the aesthetic interpretations of people belonging to various occupation, age and gender groups. It is thought that, since the material used here was natural, environmentally friendly and marginal, this study will constitute a different source in the handling down of our traditional culture and art to the next generations.

Key Words: Kombucha, Leather-like, Cellulosic Material, Handicrafts, Accessory

GİRİŞ

*Öğr. Gör., Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Geleneksel El Sanatları Bölümü, Denizli, TÜRKİYE

**Öğr. Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Tekirdağ, TÜRKİYE

***Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, Denizli, TÜRKİYE, *meruyertk@pau.edu.tr

****Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, Çorlu, Tekirdağ, TÜRKİYE

Tüm toplumların kendilerine has yaşam biçimi, gelenek ve görenekleri, dini inançları ve ritüelleri bu toplumların kültürlerini belirleyen faktörlerini oluşturmaktadır. El sanatları, ulusların kültürel kimliklerinin kuşaktan kuşağa aktarılan canlı ve anlamlı belgeleri olmanın yanı sıra ait olduğu dönemin ve yörenin karakteristik özelliklerini taşımasıyla da değer kazanmıştır.

Geleneksel Türk el sanatları, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir mozaik oluşturmuştur. Türkler, Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan uzun ve meşakkatli göç yolunda karşılaştıkları kültürlerden etkilenerek ve kendi kültürlerini de yayarak, günümüze kadar uzanan zengin ve görkemli el sanatlarını yaşatabilmiş, geçmişten geleceğe taşınabilmesi için de ölümsüz eserler meydana getirmişlerdir.

Oldukça zengin ve renkli bir geleneksel kültüre sahip olan Türkler hızla değişen ve gelişen teknoloji ile zamana karşı el sanatları kültürünü yaşatmaya devam etmektedirler. Yaşayan veya yaşatmaya çalışılan geleneksel el sanatları ürünlerinden biri de takılardır. Anadolu insanının yaşam biçiminde, geleneksel giyim-kuşam ve aksesuarlarına verilen önemin yanı sıra tarih boyunca kadınların vazgeçemediği süsleme unsurları arasında takılar önemli bir yere sahiptir. Takılar; inançların göstergesi, zenginliğin belirteci olarak farklı anlamlar kazanmış ve yaşadığı toplumun sözsüz birer ifadesi olmuştur (Aral ve Özbek, 2010: 99-100; Güler ve Aral, 2014: 172). Bu sebeple, insanların içinde var olan güzel olanı görme ve ona sahip olma duygularına hitap etmektedir.

TAKI TARİHÇESİ, YAPIMINDA KULLANILAN MALZEMELER VE TEKNİKLER

Takının tarihçesi, neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir; takılarda kullanılan malzemeler ve işleme teknikleri de insan evrimi ile paralellikte gelişim göstermiştir. İlk takılar, insanların henüz yerleşik düzene geçmedikleri Paleolitik Çağ'da süslenme ihtiyacının yanında, avlanma bereketi ve kötülüklerden korunma amaçlı muskalar olarak kullanılmıştır. Bunun için kolay işlenebilen renkli taşlar, av hayvanlarının diş, boynuz, kemik ve tırnak kısımları ile kara ve deniz yumuşakçalarının kabukları gibi doğal malzemeler, sürtme ve kazıma yoluyla aşındırılarak şekillendirilmiş, delinip dizilerek kolyeler haline getirilmiştir. Neolitik Çağ'da, doğadan toplanan taşların, hayvan kemiklerinin yüzeyleri istenen şekillerde kesilip, parlatılarak cilalanmış ve bazen bunların üstüne kazıma desenler işlenmiştir (Anonim, 2006: 3). Oldukça uzun bir dönemi kapsayan bu çağda insanlar çevrelerinden toplayıp şekillendirdikleri doğal malzemelerden başka bakır ve kurşun gibi metalleri de takı yapımında kullanmaya başlamışlardır. M.Ö. 4000 başlarından itibaren altın ve gümüş işlemeye akik ve kalseduan gibi ilgi çekici, canlı renklere sahip süs taşları takı yapımında kullanılmaya başlanmıştır (Anonim, 2006: 4). Daha sonra bakır ve kalay alaşımı olan bronzun keşfi ile takı yapımında büyük bir gelişme olmuştur. Metalürjinin gelişmesi ile süs taşlarının üretiminde de aşamalar gözlenmiştir. Altın ve taşın alternatif olarak dizildiği kolyeler çağın estetiğini yansıtmaktadır. Teknikler olarak da kabartma, kalıba basma, delik işi, tel örme, burma ve som döküm teknikleri kullanılmıştır (Anonim, 2006: 5).

Bir dönem zengin ve güçlü olan Osmanlı döneminde, giyim kuşamın gösterişliliği, renkliliği ve çeşitliliğini; zümrüt, yakut, safir, firuze, elmas, inci, mercan, yeşim, sedef ve akik gibi değerli taşların kullanıldığı ihtişamlı takılar tamamlamıştır. Osmanlı takıları; sorguç, (Osmanlı döneminde, padişahın ve vezirlerin başlıklarına takılan, tüylerden ve mücevherlerden yapılmış, püskül biçiminde süs), hotoz (kadınların süs için saçlarının üstlerine taktıkları çeşitli

renk ve biçimde yapılmış küçük başlık), zülüflük (alın üzerine ya da yüzün iki yanına sarkıtılan mücevher), enselik (saçların üzerinden bele doğru salınan takı), saç bağı, gerdanlık, iğne, broş, küpe, bilezik, yüzük, mühür, halhal, pazubent (belli bir amaçla kola geçirilen enli kuşak, kolçak), düğme, zincir, saat, köstek, kemer, kemer tokası olarak oldukça zengin bir çeşitlilik göstermektedir (İrepoğlu, 2000: 100; Dikmen ve Çetin, 2012: 72). Tarihe göz gezdirdiğimizde, saraylı ustaların nakkaşlar gibi hayallerini, inançlarını duygu-düşünce hatta aşklarını değerli madenler, deri, bitkisel malzemelerin üzerine nakşederek saray kadınlarının süslenme tutkularını eşsiz takılarla karşılamaya çalıştıklarını görebiliriz. Hatta Osmanlı dönemi bazı padişah ve sultanların da haremdeki kadınlara takı tasarladıkları ve hediye ettikleri bilinmektedir.

Takılarda kullanılan malzemeler takıların kullanım özelliklerini belirlemesi açısından önemlidir. Bu malzemeler taş, deri, demir, değerli taşlar (zümrüt, yakut, safir, firuze, elmas, inci, mercan, yeşim, sedef ve akik) değerli metaller, plastik pullar, cam pullar, doğal biyolojik malzemeler (böcek kabukları, kaplumbağa kabuğu, keçi boynuzu, deniz ürünleri, hayvan kafatası vb.), bitki (üzerlik, çörek otu vb.) ve otlar (karanfil, buğday, arpa) gibi çeşitliliğe sahiptir.

Hemen hemen her dönemde altın ve değerli taşlar soylu ve zenginlerin takılarında kullanılırken, gümüş, bronz, demir, yarı değerli taşlar ve cam gibi daha ucuz malzemeler ile özellikle metallerin altın ve gümüş yaldızla kaplama halkın takılarında tercih edilmiştir (Anonim, 2006: 49).

Son yıllarda, çağdaş formların içinde geleneksel materyal ve motifleri kullanarak üretilen etnik takılar keçe veya kumaş üzerine değerli taşlar, boncuklar, oyalar ve örgüler, sim kordon ve harçlar, sedef düğmeler, gümüş altın vb. gibi madenler ile yapılan penez, para, pul, zincir gibi malzemelerin kullanıldığı, geleneksel öğeleri vurgulayan takılardır. Bu gibi takılar, takı yapım tekniklerinin yanı sıra geleneksel Türk işleme ve nakış tekniklerini de içermektedir. Kimi zaman birden çok tekniğin kullanıldığı takılara rastlamak mümkündür (Er, 2007: 5, 21). Geleneksel ve etnik takılar; el sanatları içinde süslenme objeleri olarak önemli bir yere sahiptir. Anadolu'da basit malzemelerle üretilerek gelişmiş olan bu takılar; teknik, renk, malzeme, motif ve kompozisyon özellikleri ile ön plana çıkmışlardır. Ayrıca bu takılar, günümüzde turistik amaçlı üretilen objeler içinde de önemli bir yere sahiptir (Er, 2007: 12).

Günümüzde birçok farklı materyal ve teknik bir arada kullanılarak takı üretilmektedir. Örneğin, yakın zamanda dünyaya tanıtılan çevre dostu, biyolojik, anti alerjen deri-benzeri selülozik malzeme kullanılarak farklı güncel takılar yapılmaktadır. Bu çalışmada, bakteri ve mayalar tarafından üretilen selülozik malzeme kullanarak geleneksel Türk takılarından gerdanlık yapımı ele alınmıştır.

GELENEKSEL TÜRK TAKILARINDAN - GERDANLIK

Takılar her kesimden insanın kullandığı, gelenek-görenek ve kültürünü yaşattığı, süslenme tutkusunu gerçekleştirebildiği ölçüde çeşitliliğe sahiptir. Geleneksel Türk takıları arasında nazar boncuğu, gerdanlık, küpe, kemer, bilezik, pazubent, halhal, pandantif, yüzük, muska en yaygın kullanılan takılar olarak bilinmektedir.

Takılar baş veya gövde üzerinde takıldıkları bölgeye dikkat çekilmesini sağlamak, bu bölgedeki güzelliği sergilemek amacıyla da kullanılırlar. Örneğin Osmanlı döneminde, hem ozan, şair ve yazarların dilinde ve kaleminde hem de minyatür ustasının ve ressamın fırçasında kadınların kuğu misali uzun boyunları ve ak gerdanlıklarının güzelliği gözler önüne

serilmeye çalışılmıştır. Bundan dolayı olmalıdır ki Osmanlı kadını uzun sarkaçlı küpeler ve sıra sıra gerdanlık ve inciler takmaya düşkünlüğü ile bilinmiştir (Anonim, 2006: 48).

Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Miras listesine alınan geleneksel Türk takılarının önemli bir unsuru olan gerdanlık; deri, değerli taş ve metaller, boncuk, böcek kabuğu, karanfil gibi çok çeşitli malzemelerden boyuna takılmak için yapılan bir takı çeşididir (Oğuz, 2008: 145). Gerdanlıklar, Osmanlı kadının giysisindeki derin dekolteyi süsleyen, boynu saran ve göğüs, hatta bel hizasından aşağılara sarkabilen, göz alıcı takılardır (İrepoğlu, 2013: 15). Osmanlı kadınların, giysisindeki dekolteyi tamamlamak, boyun, göğüs ve gerdanına dikkat çekmek için deri ve değerli metallerden takılara önem verdikleri bilinmektedir. Anadolu'da altın ve gümüşten çeşitli biçim ve büyüklükte pulların, zincirlerin bir birine eklenmesiyle ya da telkari yöntemi ile yapılmış gerdanlıklar kullanılmıştır (Oğuz, 2008: 145). Kolye olarak da bilinen gerdanlık, kadın aksesuarlarının büyük bir bölümünü oluşturmaktadır.

DERİ-BENZERİ SELÜLOZİK MALZEMEDEN GELENEKSEL İŞLEMELER İLE GERDANLIK YAPIMI

Kültürler değiştikçe, çağlar birbirini izledikçe gelişen ve yeni teknolojilerle, yeni formlarla gelişerek günümüze ulaşan takı sanatında kolyelerin yadsınmaz bir önemi vardır. Diğer takıların kullanım yerleri göz önüne alındığında, en göze çarpan takının kolye olması kaçınılmazdır (Özbaşı, 1989: 80).

Bakteri ve mayalardan oluşan ortak-yaşam kültürü “kombucha'nın” ilk olarak Doğu Asya bölgesinde keşfedildiği ve daha sonra Rusya üzerinden Almanya'ya ulaştığı bildirilmektedir (Faidi, 2017: 6). Bu kültür, çeşitli çay solüsyonları içerisinde üretilmekte ve üretim süresine bağlı olarak kalınlaşmakta, kurutulduğunda ise deriye benzeyen sağlam selülozik yapıda deri benzeri malzemeye dönüşmektedir (Bknz. Fotoğraf 1-3).

Fotoğraf 1, 2, 3. Bakteri ve Mayaların Ürettiği Selülozik Malzeme

Çalışmamızda, bakteri ve mayaların ürettiği selülozik malzemenin görünümü ve esnekliği, kullanım kolaylığı ve sürdürülebilirliği takı yapımı için uygun bulunarak söz konusu malzemeden geleneksel işlemler ile gerdanlık yapılmıştır. Günümüz metal veya plastik malzemelerden tasarlanan gerdanlık veya kolyelerin kullanılan malzemesinden kaynaklı cilt hassasiyeti olan insanların bu aksesuarları takma hevesini yerine getirmek amacı ile bu çalışmada doğal deri benzeri selülozik malzeme tercih edilmiş ve söz konusu takı daha zararsız hale getirilmeye çalışılmıştır.

Tasarlanan gerdanlık, iki parçadan oluşmaktadır. Parçalar birbirine zincir ile birleştirilmiş ve alt kısmı iğne oyası ile işlenmiştir. Kullanılan selülozik malzemenin rengi açık kahverenginde olup bu orijinal renk hiçbir değişikliğe uğratılmaksızın zemin tonu olarak kullanılmıştır. Asırlık geçmişi olan çini sanatından esinlenerek Türk kültürünün simge renklerinden biri olan turkuaz rengi ve tonları, bu gerdanlığın yaprak motifleri geçişinde kullanılmıştır (Bknz. Fotoğraf 4-7). Ayrıca fotoğraflardan da görüldüğü gibi, takının boyuna bağlanacak kısmına “kuş gözü” deri delme makinesi ile eşit aralıklarda 5 adet zimba takılmış ve gerdanlığın boyuna tutturulabilmesi için zemin tonunda süet deri ipleri kullanılmıştır.

Fotoğraf 4, 5, 6, 7. Selülozik Malzemedeki Geleneksel Gerdanlık Üretim Aşamaları*

TASARLANAN GERDANLIĞIN ESTETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Estetik sözcüğü, Grekçede “*aesthesis*” sözünden gelmektedir. “*Aisthesis*” sözcüğü, duyum, duyulur algı anlamına geldiği gibi, “*aisthanesthai*” sözcüğü de, duyu ile algılamak anlamına gelmektedir (Tunalı, 2012: 13). Estetiğin kurucusu Alexander G. Baumgarten’dır. İsmail Tunalı’nın *Estetik* adlı kitabında belirttiği gibi estetiğin bölümleri ve çözümlemesi son derece önemlidir. Estetiğin bölümleri estetik süje, estetik obje, estetik değer ve estetik yargıdır (Tunalı, 2012: 13). Estetiğin bölümlerinden kısaca bahsetmek gerekirse, estetik süje biçimlerden ve bilgiden bahsetmektedir. Örneğin; estetik kavram, estetik haz, estetik duygu gibi söylemlerdir. Estetik obje ise, fenomenolojik bir yaklaşımdır. Estetik tarihinde filozofların sanat görüşleri kuramsal/kavramsal açıdan önemlidir. Platon, Aristoteles, Kant ve Hegel gibi önemli düşünürlerin görüşleri sanat felsefesi ve estetik tarihinde çok tartışılmıştır. Platon’un *Devlet* adlı eserinin onuncu kitabında bahsettiği üzere, ona göre sanat ideaların bir taklittir. Kopyanın bir kopyasıdır. Platon’un eserlerinde ve felsefesinde de, her şeyin aslının idealar dünyasında bulunduğu, bu dünyadakilerin hepsinin onun iyi ve kötü taklitleri olduğu şeklinde görüş söz konusudur (Platon, 2011: 346). Aristoteles ise, insanda bir taklit yeteneği ve hazzının özündeki ideali, fikri taklit ettiğini söyler. Aristoteles’in *Poetika* (Şiir Sanatı Üzerine) adlı eserinde ise birçok sanat türünün taklit olduğunu söylemiştir. Platon’un da savunduğu üzere taklit unsuru sanat nesnelere yansımıştır (Aristoteles, 2012: 7).

*Fatoş Neslihan ARĞUN tarafından tasarlanan eser «TURKUAZ» adı ile XI. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folklorü Kongresi/Sanatsal Etkinlikleri kapsamında 9-11 Mayıs 2018 tarihleri arasında Konya’da sergilenmiştir.

Estetik açıdan değerlendirilen gerdanlık özgün bir çalışma olup, biçim, malzeme ve tasarım olarak bir taklit (*mimesis*) unsuru değildir. Estetik süje, bilgi anlamına gelmektedir. Gerdanlığın bize verdiği bilgiler estetik bir süje olduğunu ortaya koymuştur. Neolitik ve Paleolitik dönemlerden beri takının önemli bir obje olduğu bilinmektedir. Gerdanlığın hangi döneme ait olduğu, hangi malzemelerden yapıldığı, hangi tasarım unsurlarını yansıttığı gerdanlığın bize verdiği bilgilerdir. Tasarım unsuru olan yani tasarımın hammaddeleri; renk, şekil, biçim, ton, çizgi ve yön önemli kavramlardır. Bu gerdanlıkta kullanılan turkuaz mavisi ve yaprak motifleri önemli tasarım unsurları olup, bize estetik bir bilgi vermektedir. Bir diğer önemli bir bilgi ise, bakteri ve mayaların ürettiği deri benzeri selülozik malzeme kullanılması önemli bir unsurdur. Malzeme açısından hem estetiği hem de doğal ve çevre dostu olması kadınlar için bir tercih nedeni durumundadır. Estetik obje ise, bu gerdanlığın varlıksal açıdan incelenmesidir. Varlıksal açıdan nasıl bir değer olduğu incelenmesi önemlidir. Malzeme açısından değerli ve güzellik unsuru taşımaktadır. Güzellik, haz, uyumlu (harmoni), hoş ve çirkin gibi kavramlar sanat nesnelere yüklediğimiz değerlerdir. Bu gerdanlığa da bu değerleri atfedip estetik bir yargıda bulunabiliriz. Örneğin; “bu gerdanlık çok güzel” dendiğinde bir değer atfedip bir yargıda bulunmuş oluruz. Böylece, her sanat nesnesi veya obje estetik açıdan incelenmektedir ve çeşitli yorumlar yapılabilir. Bu yorumlar sayesinde ise, sanat nesnelere hakkında detaylı bilgilere sahip olmuş oluruz.

TASARLANAN GERDANLIK ÜZERİNE FARKLI YAŞ, CİNSİYET VE MESLEK GRUPLARINDAKİ KİŞİLERİN YORUMLARI

49, Erkek, Mimar - Tasarlanmış takı, boyunluk ve gerdanlıkla birlikte kombine edilerek geleneksel bir bütünü yansıtması için tasarlanmıştır. Boyunluk kısmında bitkisel özlü deri kullanılmış olması kadının gücünü ve çalışkanlığını temsil etmekte. Deri üzerinde kullanılan geleneksel motiflerle bezenmiş renklerin ise beyaz ve mavinin tonları olması kadının saflığını, bağımsızlığını ve özgürlüğünü vurgulamakta. Gerdanlık sade dizayn edilerek geleneksel yazma, yemeni kenarında kullanılan sade ve şık mavi boncuklarla oyalanmış. Bu gerdanlığın tasarımında kullanılan geleneksel çember oyası, sadeliğin ve şıklığın bir sembolüdür. Kadının özgür, güçlü ve çalışkan olması yanında sade, şık, narin ve güzel olduğunun vurgulandığı bir tema oluşturulmuş. Bu iki güçlü özellik birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturması sebebiyle, zincirlerle bağlanarak birbirinin tamamlayıcısı olduğu güçlü bir şekilde vurgulanmış. Bitkisel özlü deri kullanılarak bu iki güçlü özellik farklı geleneksel renk desen ve doku kullanılarak bu takıda buluşmuştur.

41, Kadın, Deri Mühendisi – Deri çok dayanıklı materyal olduğundan takıda derinin bulunması nesilden nesle aktarımı, bitmezliği ve sonsuzluğu simgeliyor. Deri evladiyeliktir, bir miras gibi çocuklara ve torunlara bırakılır. Derinin ucundaki motifler ise gelenekselliğe göz kırptıyor. Bu geleneksellik zincirlerle modernliğe geçiş yapıyor. Mavilik de özgürlüğü betimlerken şal formu kendine has bir modernliğe yol açıyor. Şal formunun dökümü, otoriteye karşı protest bir tavır olarak karşımıza çıkıyor.

40, Kadın, Resim Öğretmeni – Kolye adıyla bağımsız görünüyor. Zincirler kaybetme kaygısını vurguluyor gibi. Deri olan ve daireyi tamamlayan parça geleneksel işlemler ile tasarlanırsa da, aynı zamanda her şey döner felsefesini tamamlayamama düşüncesini hatırlatıyor. Boyun kısmındaki geleneksel motifler ve figürler zincir ile kendini boğarken kaybetme korkusunu yansıtıyor sanki.

32, Erkek, Felsefe Öğretmeni - Deri ve benzeri selülozik malzemedan tasarlanan geleneksel işlemeli gerdanlığın yapılma amacı diğer gerdanlık tasarımlarından ve niteliklerinden oldukça farklıdır. Sanatçı, kullanılan malzeme, teknik ve estetik bakımdan farklı şekilde düşünüp tasarlamıştır. Sanatçının bu gerdanlığı tasarlamasındaki düşünce ortaya farklı nitelikte bir gerdanlık sunup, bakteri ve mayaların ürettiği selülozik malzemenin görünümü ve esnekliği yansıtılarak söz konusu malzemelerden yapılmış olmasıdır. Aynı zamanda sanatçı, diğer takılardan farklı olarak daha zararsız bir takı ortaya çıkarmıştır. Renk, şekil, biçim yönünden ise farklı bir desene sahiptir. Gerdanlığa genel olarak bakıldığında estetik açıdan tasarım unsurları başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Gerdanlıkta kullanılan renk ve tasarımın güçlü oluşu postmodern bir görünüm sunmuştur. Sanatçının kendine has özgünlüğü tasarımda yarattığı fikir ve düşünce özgürlüğü olarak görülmektedir.

29, Kadın, Endüstri Mühendisi – Takıdaki zincirler sanki daha ağır bir şeyler taşımak için koyulmuş ama uçta hafif bir parçayı taşıyor, takınca uç kısmın ucu kalkacak kıvrılacak gibi geliyor. İnsan, üst kısmın boynu sarması ve deseninin çok karmaşık olması nedeniyle boğulacakmış hissine kapılıyor. Uç kısmın ucundaki detaylar çok naif ancak üst taraftaki zincir ve desenlerle birleşince ilginç bir tarz olup, nerede takabilirim diye akıllar karışıyor.

29, Erkek, Elektrik Elektronik Mühendisi – Takıda kullanılan zincirlerin boyları eşit kuvvet binecek şekilde ayarlanabilir, boyun kısmındaki kıvrımdan dolayı kompozisyon tam olarak belli olmuyor.

SONUÇ

Tarih boyunca yaradılışı gereği kadın her yerde, her zaman güzel görünmek için süslenmiştir. Takı tasarımı var olduğundan günümüze gelene kadar ardında bıraktığı dönemlerde, tasarımlarında, içinde olduğu dönemin geleneklerini, ekonomik yapısını, dönemin ilgi duyulan tasarım malzemelerini ve tekniklerini kullanarak güncelliğini korumaya çalışmıştır. Takı yapımındaki malzemeler, dönemler ve kültürel arasından çağın teknolojisine uygun olarak çeşitlenmektedir. Başlangıçta; insanların çevrelerinden topladıkları hayvan kemikleri, deniz ve kara yumuşak canlılarının kabukları şekillendirilip takı yapısında kullanılmıştır. Daha sonra süs taşları delinerek boncuk kolyeler yapılmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte madenler işlenmeye başlanmış, bu da kuyumculukta önemli bir atılımı beraberinde getirmiştir. Takı çeşitleri kullanılan malzemeye göre büyük emeklerle işlenmiş ve eşsiz süslenme unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda tasarlanan gerdanlığın hem estetiği hem de kullanılan malzemedan kaynaklı doğal ve çevre dostu olması, gerek insan teni ile temas edilerek kullanımında, gerek ise kullandıktan sonra atık oluşturmadığı için kadınlarımız tarafından tercih edilecek aksesuarlardan biri olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, geleneksel kültür ve sanatımızın gelecek nesillere aktarılması bakımından farklı bir kaynak oluşturacağı aşikârdır.

KAYNAKÇA

ANONİM, 2006. Takının Gelişimi. Kuyumculuk Teknolojisi. MEGEP (erişim tarihi 12.07.2018).

ARAL, S. ve ÖZBEK, S., 2010. Konya Geleneksel Erkek Giyiminde Takılar ve Geçmişten Günümüze Örnekleri, VI. Uluslararası Türk Kültürü ile Sanatları Kongresi/Sanat Etkinlikleri bildiri kitabı, s.99-100.

ARİSTOTELES, 2012. Poetika, (Çev.). İsmail Tunalı, İstanbul: Remzi Kitapevi.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 68 Temmuz – Ağustos 2018

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat –KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

- DİKMEN, M. ve ÇETİN, K., 2012. Klasik Türk Şiirinde Kadın Takı ve Aksesuarları, Bilig, 61, s.71-98.
- ER, B., 2007. Ankara İl Merkezinde Pazarlanan Geleneksel Keçe ve Kumaş Takıların Dekoratif Sanatlar Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 238 s.
- FAIDI, M., 2017. Feasibility of Bacterial Cellulose in Furniture Design, Bachelor Thesis, Helsinki: Aalto University, School of Arts, Design and Architecture Interior architecture.
- GÜLER, M. ve ARAL, S., 2014. Konya Kemer ve Kemer Tokaları, Art-E, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, 13, s.149-173.
- İREPOĞLU, G., 2000. Bir İmparatorluğun Görkemi Osmanlı Mücevheri, P. Dergisi Sanat Kültür Antika, 17, s.100-101.
- İREPOĞLU, G., 2013. Osmanlı Saray Mücevherleri, Bilkent Kültür Girişimi, Ankara, 359s.
- OĞUZ, M.Ö., 2008. Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Mirası, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, s.145.
- ÖZBAĞI, T., 1989. Ankara İl Merkezinde Yaşayan Kadınlarda Bulunan Geleneksel Gümüş Takılar Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi üniversitesi, Ankara.
- PLATON, 2011. Devlet, (Çev.) . S. Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- TUNALI, İ., 2012. Tasarım Felsefesi Tasarım Modelleri ve Endüstri Tasarımı, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- TUNALI, İ., 2012a. Estetik, İstanbul: Remzi Kitapevi.